

VILTIS

Kartu jau 30 metų!

LIETUVOS SUTRIKUSIO INTELEKTO ŽMONIŲ GLOBOS BENDRIJOS „VILTIS“ KETVIRTINIS ŽURNALAS

ISSN 1392-3617 | 19/2

JAUSTI!!! GALI VISI!!! – 8 p.

**„VILTIES AKIMIRKA“
SULAUKĖ PRIPAŽINIMO – 12 p.**

**KOMPLEKSNIAI SUTRIKIMAI
IR POJŪČIŲ LAVINIMAS – 15–16 p.**

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

**„EUROPE
IN ACTION“**

SKAITYKITE 4–11 p.

ČIA MŪSŲ NAMAI!

Kai šių metų pradžioje sužinojome, kad aštuoniems Linkuvos socialinės globos namų gyventojams ir būreliui darbuotojų teks persikelti į naujus grupinio gyvenimo namus, ne juokais sunerimome. Kaip mus priims aplinkiniai? Kaip mums seksis adaptuotis naujoje vietoje? Kaip pokyčiai paveiks gyventojus ir pačius darbuotojus?

Taigi pradėjome naują gyvenimo etapą – po truputį pratimės prie pasikeitusios aplinkos, pasitelkėme fantaziją ir kūrybiškumą, sukauptume visas jėgas naujai pradžiai ir startavome. Nors daug laiko teko skirti buities, ūkio darbų ir laisvalaikio planavimui, parūpo naujų draugų paieška, domėjomės, kokie renginiai artimiausiu metu vyksta netoliese.

Neilgai trukus naujų draugų ištis susiradome. Mūsų gera bičiule tapo sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Pakruojo Viltis“. Su nuostabiais šios bendrijos žmonėmis draugaujame dar tik pusmetį, tačiau jau daug kartu nuveikėme: dalyvavome įvairiuose renginiuose ir mugėse Pakruojo rajone, smagiai šventėme gimtadienius, dalijomės patirtimi, kūrėme bendrus planus ateičiai.

Džiaugiamės, kad didžioji bendruomenės dalis geranoriškai mus priėmė į savo gretas, nors turėjome įvairių patirčių. Darbuotojų entuziazmas ir meilė darbui atperka nesklandumus. Gyventojų nuoširdumas ir geranoriškumas rodo, kad jie yra puikūs bendruomenės nariai.

O štai ką mano mūsų globotiniai apie savo naujuosius grupinio gyvenimo namus: „Man viskas patinka. Patinka padėti ravėti darželį. Darbuotojos labai geros“ (Jurgita). „Aš galiu daryti tai, ką labai mėgstu – gaminti valgyti. Su darbuotojomis galiu išbandyti kažką naujo, skanaus pagaminti. Kiti gyventojai irgi padeda, pamokau juos (Irma)“. „Man tai labiausiai patinka, kad galiu dirbti visokius darbus lauke, išeiti į miestą (Egidijus)“. „Einam pažiūrėti, kaip kiti žmonės vaidina, labai man patinka. Ir dar kaip dainuoja. Man tai patinka šokti labai (Vytautas)“.

Taigi šiandien su pasitikėjimu, džiaugsmu ir pasididžiavimu galime pasakyti: „**Čia mūsų namai!**“

SANDRA ANKĖNAITĖ
Socialinė darbuotoja, Pakruojis

MAŲSTYDAMI VALSTYBIŠKAI NEUŽMIRŠKIME KONKRETAUS ŽMOGAUS

Šio pavasario pabaiga ir vasaros pradžia sumušė visus karščio rekordus Lietuvoje. Ne mažesni karščiai ir audros vyrauja mūsų šalies politinėje padangėje. Rinkimai, naujų koalicijų sudarymai, nesaugumas, amžini pokyčiai kasdieniame gyvenime, nesibaigiančios reformos ir jokio darbų tęstinumo... Visa tai labai neigiamai veikia ne tik mūsų organizacijoje dirbančius žmones, bet ir šeimas, kuriose gyvena sutrikusio intelekto asmenys.

Deja, visiškai stringa socialinės globos įstaigų pertvarka, naujo tipo bendruomeninėms paslaugoms vis dar neatsiranda deramos vietos socialinių paslaugų sistemoje. Kaip liūdniausią pavyzdį galima pateikti laikinojo atokvėpio paslaugą, „paslėptą“ po trumpalaikės socialinės globos, dienos socialinės globos ir paslaugų namuose skraiste. Tai visiškai nuvylė mūsų lūkesčius, nes tokiu būdu teikiama paslauga bus prieinama tik esamose socialinės globos įstaigose ir institucijose, nors bandomieji paslaugos modeliai buvo diegiami visoje Lietuvoje ir labai pasiteisino teikiant šią paslaugą atskirose, mažose tarnybose. Bet Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos specialistai nutarė, kad rinksimės pigiausią variantą ir šią paslaugą teiks jau veikiančios įstaigos, kuriose yra sukurta visa infrastruktūra: yra patalpos, yra etatai, yra darbuotojai. Tai visiškai netenkina manęs, kaip neįgalaus sūnaus motinos, tai netenkina ir kitų tėvų, galiausiai žlugdo daug metų puoselėtą „Vilties“ svajonę, kad turėsime kokybišką ir lengvai prieinamą pagalbą ten, kur gyvename.

Taigi dar vienas siekis keisti požiūrį į sutrikusio intelekto žmonių ir jų šeimų gyvenimo kokybę sužlugo. Argi verta toliau dalyvauti įvairiose darbo grupėse ministerijose, gaišti laiką dirbant komisijose, lankytis pasitarimuose? Pradedu galvoti, kad neverta, nes visi mūsų siūlymai, pastabos nukišami giliai į stalčius, o ministerijų specialistai kuria „savo“ sistemą, teigdami, kad mąsto valstybiškai. O kur konkretus žmogus? Kur laiku tei-

kiama kompleksinė pagalba gyvenamojoje vietoje, kai jos reikia neatidėliotinai? Kodėl nevyriausybinėms neįgaliųjų organizacijoms vis sunkiau dalyvauti socialinių paslaugų rinkoje? Kokia ateitis laukia Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos programos? Ar vietoj vienos paraiškos reikės teikti tris ar keturias pagal veiklos sritis?

Taigi klausimų kaip paprastai gerokai daugiau nei atsakymų. Nesiiimu kaltinti vienos konkrečios ministerijos. Tai bendros politikos, diktuojamos valdančiųjų daugumos, išdava. Dėl neįgaliųjų, o ypač sutrikusio intelekto žmonių, jų tėvų ir globėjų gyvenimo sąlygų ir galimybių išsaugoti bent minimalų orumą, galvos neskauda niekam. Dažnai teisinamasi, kad viena ar kita šeima niekur nesikreipė arba kad ir taip gerai tvarkosi, tai ko gi čia kištis. Niekas net nesusimąsto, kiek gi valandų per parą miega motina ar tėvas, kaip jiems išleisti kitus vaikus į mokslus, kas bus su neįgalioju, jeigu tėtis ar mama susirgs?..

Nuolat girdime: paslaugos per brangios, kam jų išvis reikia ir apskritai, ko jūs norite. Labai nesinori vien kritikuoti, bet beveik trisdešimt metų dirbant sutrikusio intelekto asmenų, jų tėvų ir globėjų teisių apsaugos srityje, visiškai atsakingai tenka pasakyti, kad su tokiu nelanksčiu, netvairiu ir neatsakingu požiūriu, kuris vyrauja štai jau gerą penketą metų, iki šiol dar neteko susidurti. Šiandien žmonėms, rengiantiems ir vykdančiams projektus, keliami reikalavimai tik teisingai užpildyti visus popierius ir dokumentus, o į tai, kad labai skiriasi miesto ir kaimiškų vietovių darbo specifika, žmonių poreikiai, gyvenimo sąlygos ir galimybės, visiškai neatsižvelgiama. Visi traukiami ant vieno korpalo...

Laimei, turime ir kitokių patirčių. Sėkmingai praėjo tarptautinė konferencija „Europe in Action“, kurią su bendraminčiais ir bendražygiais iš „Inclusion Europe“ judėjimo surengėme Vilniuje vasaros pradžioje. Labai malonu buvo susitikti joje ir bičiulius, kolegas iš skirtingų Lietuvos kampelių. Su pasididžiavi-

mu klausiausi pranešėjų iš atstovaujančiųjų sau grupės. Dar sykį ačiū visiems konferencijos pranešėjams ir dalyviams. Mes tikrai jautėmės tvirtai, matėme, kad savo ideologija ir požiūriu nedaug atsiliecame nuo Vakarų Europos valstybių. Šis tarptautinis renginys pasisėkė dar ir todėl, kad šauniai atidirbo labai profesionali organizatorių komanda iš „Inclusion Europe“ ir „Vilties“. Esame dėkingi socialinės apsaugos ir darbo ministrui L. Kukuraičiui ir Neįgaliųjų reikalų departamentui už palaikymą ir pagalbą. Taigi trisdešimtųjų organizacijos gyvavimo metų egzaminą sėkmingai išlaikėme. *(Išsamiai apie konferenciją tolesniuose žurnalo puslapiuose.)*

Artėja mūsų stovykla. Stovyklausime Giruliuose, „Pasakos“ stovyklavietėje. Tai taip pat trisdešimtoji mūsų stovykla. Labai smagu, kad atsiliepė gausus būrys savanorių. Tikimės, kad pavyks sukurti labai jaukią ir ramią atmosferą, kad mūsų nuotai-ka priklausys ne vien nuo oro sąlygų. Tikiu, kad ją susikursime patys. O šių metų stovyklos devizas – „Lietuviai pasaulyje ir Lietuvoje“.

Nors nacionalinę programą vertinę ekspertai nutarė, kad negalima iš programos lėšų kompensuoti dalies kelialapio kainos stovyklautojams ir savanoriams, mes, pasitarę su „Vilties“ bendrijos Taryba, nusprendėme kompensuoti išlaidas iš savo organizacijos lėšų. Juk tai bendras reikalas, stovykla skirta visos Lietuvos žmonėms, galiausiai tai išlaidos jubiliejiniam renginiui. Gal kitais metais bus kitokios stovyklos, kitokios veiklos? Laikas parodys...

O šiandien linkiu visiems mielų ir jaukių vasaros akimirų, gero derliaus, svaigaus poilsio ir naujų kūrybinių idėjų. Laikykimės kartu, mieli viltiečiai. Tik būdami viena – srauni kaip upės tėkmė – jėga įstengsime įveikti visas kliūtis ir negandas.

DANA MIGALIOVA

„Vilties“ bendrijos asociacijos vadovė

MĄSTYDAMI VALSTYBIŠKAI NEUŽMIRŠKIME KONKRETAUS ŽMOGAUS

ŠIĄ VASARĄ LIETUVOJE LABAI KARŠTA.
KARŠTAS METAS IR POLITIKAMS.
ĮVYKO PREZIDENTO RINKIMAI.
NESIBAIGIA ĮVAIRIOS PERMAINOS.
BET NE VISOS PERMAINOS LENGVINA ŽMONIŲ GYVENIMĄ.
YPAČ NEĮGALIŲ ŽMONIŲ, KURIAIS RŪPINASI „VILTIS“.

LIETUVOJE PERTVARKOMOS GLOBOS ĮSTAIGOS.
KAD NEĮGALIEJI GAUTŲ PASLAUGAS TEN, KUR GYVENA.
BET PERTVARKA VYKSTA SUNKIAI.
TAI RODO LAIKINOJO ATOKVĖPIO PASLAUGA.
KAI TĖVAI SUSERGA AR TURI REIKALŲ,
JIE GALI TRUMPAM PALIKTI VAIKUS GLOBOS ĮSTAIGOJE.

ŠI PASLAUGA LABAI REIKALINGA VIETOSE.
BET VALDININKAI TO NENORI SUPRASTI.
JIE IEŠKO PIGIAUSIO BŪDO ŠIAI PASLAUGAI TEIKTI.
JIEMS NERŪPI PADARYTI PAGALBĄ
VISIEMS PRIEINAMĄ.

„VILTIS“ DAUG TARIASI SU VALDININKAIS.
DIRBA DARBO GRUPĖSE.
TEIKIA PASIŪLYMUS.
BET VALDININKAI NENORI „VILTIES“ PASIŪLYMŲ PRIIMTI.
O „VILČIAI“ RŪPI KONKRETUS NEĮGALUS ŽMOGUS.
„VILTIS“ NORI PAGALBOS ČIA IR DABAR.
NEĮGALUS ŽMOGAUS GYVENAMOJE VIETOJE.

„VILTIS“ NORI GERŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS.
„VILTIS“ ŽINO, KAIP PASLAUGAS TEIKTI.
BET „VILČIAI“ NE VISADA LEIDŽIA PASLAUGAS TEIKTI.
TODĖL PASLAUGAS PRADEDA TEIKTI KITI.
NORS NELABAI SUPRANTA, KO REIKIA NEĮGALIAM ŽMOGUI.
VALDININKAI NEPAAIŠKINA, KOKIOS PASLAUGOS PRIKLAUSO.
NENORI SUPRASTI, KAIP SUNKU NEĮGALIŲ ŽMONIŲ TĖVAMS.
VALDININKAMS POPIERIAI SVARBESNI UŽ ŽMONES.
JIEMS NERŪPI SKIRTINGI ŽMONIŲ POREIKIAI.
O KIEKVIENAM REIKIA VIS KITOKIOS PAGALBOS.

BET YRA IR GERŲ DALYKŲ.
„VILTIS“ SURENGĖ TARPTAUTINĮ SUSITIKIMĄ.
SUSITIKIMAS VYKO VILNIUJE.
JAME DALYVAVO DAUG SVEČIŲ.
IŠ UŽSIENIO IR LIETUVOS.
SUSITIKIME VISI APTARĖ NEĮGALIŲ ŽMONIŲ TEISES.
VIENA PAGRINDINIŲ TEISIŲ – GYVENTI SAVARANKIŠKAI.

PATYS NEĮGALIEJI KALBĖJO APIE SAVO NORUS.
JIE AIŠKINO, KOKIOS PAGALBOS JIEMS REIKIA.
TINKAMA PAGALBA LABAI PADEDA.
TADA NEĮGALUS ŽMOGUS SUPRANTA, KO JIS NORI.
IŠMOKSTA SAKYTI SAVO NUOMONĘ.
DALYVAUTI BENDRUOMENĖS GYVENIME.

ARTĖJA „VILTIES“ STOVYKLA.
STOVYKLAUSIME GIRULIUOSE, „PASAKOJE“.
STOVYKLĄ BUS SURENGTA NET TRISDEŠIMTĄ KARTĄ.
DALYVAUS DAUG SAVANORIŲ.
JIE PADĖS NEĮGALIEMS STOVYKLAUTOJAMS.
STOVYKLOJE VISIEMS BUS LINKSMA.
GERĄ NUOTAIKĄ STOVYKLAUTOJAI SUSIKURS PATYS.
„VILTIS“ APMOKĖJO DALĮ KELIALAPIŲ KAINOS.
TAI DOVANA „VILTIES“ TRISDEŠIMTMEČIO PROGA.

„VILTIES“ PIRMININKĖ DANA LINKI VISIEMS SMAGIOS VASAROS.
GERAI PAILSĖTI IR ĮGAUTI JĖGŲ.
DIRBTI VISIEMS KARTU IR NUGALĖTI SUNKUMUS.

INFORMACIJA

APIE ASMENS DUOMENŲ APSAUGĄ LENGVAI SUPRANTAMA KALBA

Praėjusiais metais įsigaliojus Europos Sąjungos Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui, visos organizacijos Lietuvoje privalo vykdyti jo nuostatas. Naujojo reglamento tikslas – modernizuoti asmens duomenų apsaugos teisinę sistemą ir užtikrinti teisę kiekvienam žmogui kontroliuoti savo asmens duomenis.

Valakampių socialinių paslaugų namų darbuotojai pradėjo rengti dokumentus, susijusius su duomenų apsauga įstaigos gyventojams, ir susidūrė su sunkumais, kai norėjo rasti psichologą ar kitą specialistą, gebantį parengti tekstą asmeniui, turinčiam proto negalią, suprantama kalba. Ieškojimai užtruko, nors kreipėmės ir į psichikos sveikatos centro specialistus, ir į psichologus vienijančią organizaciją, tačiau niekas mums negalėjo padėti.

Tęsdami savo paieškas prisiminėme

„Vilties“ bendriją ir kreipėmės į atsakingą už leidybą projektų vykdytoją Janiną Butkuvienę. Janina sutiko tarpininkauti ir rekomendavo šio žurnalo redaktorę Jūratę Žeimantienę.

Kalbos redaktorė Jūratė geranoriškai, be atlygio, adaptavo informacinį pranešimą socialinės globos paslaugų gavėjams, kurį paskelbėme savo įstaigos svetainėje ir su kuriuo gali susipažinti ir žurnalo „Viltis“ skaitytojai įstaigos tinklalapyje www.valakmpiuspn.lt Nuorodo-

se: Asmens duomenų apsauga, Informacinis pranešimas paslaugų gavėjams ir atidarius failą „Informacinis pranešimas apie socialinės globos paslaugų gavėjus adaptuotas“ arba bus greičiau surinkus https://www.valakampiuspn.lt/wp-content/uploads/2019/03/Informacinis-prane%C5%A1imas-apie-socialines-globos-paslaug%C5%B3-gav%C4%97jus_adaptuotas.pdf

Nuoširdžiai dėkojame Janinai ir Jūratei už pagalbą! Mums svarbu, kad įstaigos gyventojai žinotų, kaip renkami, naudojami ir saugomi jų asmens duomenys. Be to, dar kartą įsitikinome draugystės ir partnerystės nauda.

VIRGINIJA PAULAUSKYTĖ
**Direktorius pavaduotoja
socialiniams reikalams**

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

„EUROPE IN ACTION“:

MOKOMĖS BŪTI IR GYVENTI KARTU

„Žmogus turi teisę gyventi prie Vilnelės, o Vilnelė tekėti šalia žmogaus“

Šių metų birželio 5–7 dienomis 220 dalyvių iš 30 Europos valstybių, taip pat Japonijos ir Azijos šalių sukvietė į Vilnių ilgai rengta ir labai aktuali konferencija, skirta žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, siekiams ir pastangoms savarankiškai gyventi bendruomenėje su visomis iš to išplaukiančiomis teisėmis ir pareigomis. Šią konferenciją organizavo Europos žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, ir jų šeimų judėjimas „Inclusion Europe“, vienijantis 75 organizacijas iš 39 valstybių, minėtam judėjimui priklausanti „Vilties“ bendrija ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

„Mūsų konferencijos – puiki vieta semtis naujų idėjų“

„Inclusion Europe“ rengia „Europe in Action“ konferencijas kasmet vis kitoje valstybėje. Dėsninga, kad Lietuvai ši garbė ir atsakomybė teko būtent 2019-aisiais, kai „Vilties“ bendrija mini savo veiklos trisdešimtmetį. Veiklos, skirtos užtikrinti lygiateisį ir visavertį žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, dalyvavimą visuomenės gyvenime, atstovauti šių žmonių ir jų šeimų interesams visais lygmenimis, ginti jų pilietines, socialines ir žmogaus teises.

O „Inclusion Europe“ judėjimas atstovauja daugiau nei 7 milijonams europiečių, turinčių intelekto sutrikimų, ir dar gausesniam būriui jų šeimoms narių, su jais dirbančių specialistų ir bičiulių. Iš viso jis vienija daugiau nei 20 milijonų žmonių. Šio judėjimo dėmesio centre tokios svarbios sritys kaip teisinis veiksnumas; galimybė kreiptis į teismą; teisė balsuoti; įtraukusis švieti-

mas; gyvenimas bendruomenėje, deinstitutionalizacija; užimtumas ir skurdo įveikimas; galimybė naudotis sveikatos apsaugos paslaugomis. Be to, į „Inclusion Europe“ sudėtį įeina Europos atstovavimo sau platforma, kurią sudaro 19 narių iš 16 šalių.

„Mūsų konferencijos – puiki vieta semtis naujų idėjų, dalytis gerąja patirtimi ir suartinti žmones įtraukties judėjime, – sakė „Inclusion Europe“ prezidentas Jyrki Pinomaa. – Mūsų pranešėjai iš visos Europos (ir ne tik) – sau atstovaujantys sutrikusio intelekto asmenys, jų šeimos nariai ir specialistai – mielai pasidalys savo žiniomis ir asmenine patirtimi su jumis. Įdėjome daug pastangų, kad surengtume tokią konferenciją, kurioje sklandytų teigiama, viltinga ir įtrauktį skatinanti dvasia. Tikiuosi, ir jūs tą dvasią pajusite.“

Taigi Vilniaus konferencijoje pagrindinės temos buvo dvi: **teisė gyventi nepriklausomai ir būti įtrauktam į bendruomenę**, kurią aptariant pristatyta Lietuvos ir kitų šalių veikla užtikrinant neįgaliesiems teisę gyventi savarankiškai, parama žmonėms su kompleksine negalia siekiant jų įtraukties, šeimos vaidmuo padedant šiems žmonėms ruoštis savarankiškam gyvenimui ir remiant jį; **teisė priimti sprendimus**, kurią aptariant kalbėta apie mokymąsi tai daryti gaunant reikiamą pagalbą, taip pat apie teisinio veiksnio ir rinkimų įstatymų reformas.

„Tikrasis grožis slypi įvairovėje“

„Džiaugiuosi, kad ši „Inclusion Europe“ konferencija, skirta savarankiškam gyvenimui bendruomenėje, vyksta Vilniuje. Labai svarbu mums vieniems kitus išgirsti, pasidalyti gerąja patirtimi ir veiksmingais problemų sprendimais. O dar svarbiau – įsiklausyti į neįgaliųjų bendruomenės lūkesčius ir įtraukti ją į sprendimų priėmimą, – tvirtino konferencijos globėjas, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras Linas Kukuraišis. – Mums taip pat be galo svarbus neįgaliesiems atstovaujančių organizacijų balsas, jų patirtis. Todėl džiaugiamės, kad šios organizacijos nelieka nuošalyje, aktyviai įsijungia į diskusijas, proceso priežiūrą, teikia siūlymus, išsako nuomonę.“

„Kokius pokyčius ir lūkesčius sieju su šiuo renginiu? – klausė konferencijos dalyvių ir savęs „Vilties“ bendrijos pirmininkė Dana Migaliova. – Ne kartą teko stebėti, kaip iš pradžių žmonėms sukuriama dirbtinių kliūčių, o paskui ieškoma būdų jas pašalinti. Galbūt taip kai kas siekia save sureikšminti? Kaip ir kasdienėje mūsų veikloje (kartais net drįsčiau sakyti – kovoje) šioje konferencijoje mums svarbu ne klijuoti etiketes, bet ieškoti sąlyčio taškų ir kurti bendrą ateitį. Mes grožimės giriomis, pievomis, bet ar pagalvojame, kad tikrasis grožis slypi įvairovėje: nėra vienodos spalvos ir formos gėlių, vienodų medžių, o ir vienodų žmonių.“

Pagalbos reikia. Tik klausimas – kokios ir kiek

Taigi jau išsiaiškinome, kad didžiausią dėmesį konferencijos rengėjai ir pranešėjai skyrė žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, žmogaus teisių, tokių kaip dalyvauti bendruomenės gyvenime, priimti sprendimus dėl svarbių savo gyvenimo klausimų ir gauti reikiamą pagalbą juos priimant, praktiniam įgyvendinimui. Vykusiai atsispindėjo šis siekis ir kiek netikėtame iš pirmo žvilgsnio Vilniaus konferencijos pavadinime – „Žmogus turi teisę gyventi prie Vilnelės, o Vilnelė tekėti šalia žmogaus“. Netikė-

tame, aišku, ne vilniečiams, nes jie žino, kad toks yra pirmasis mažiausio sostinės rajono – Užupio, skambiai pasiskelbusio respublika, pirmasis konstitucijos punktas. Sakysite, tokiu būdu užupiečiai nori išsiskirti, susireikšminti? Bet kaip rodo šių iniciatyvių ir kūrybingų žmonių gyvenimo kasdienybė, siekyje turėti teises ir jaustis nepriklausomais sykiu slypi didžiulis noras tobulinti, gražinti ir puoselėti savo bendruomenę, o tuo pačiu ir save, tiek individualia, tiek bendra veikla.

Tenka pripažinti, kad neįgaliųjų (ypač proto negalios žmonių) bendruomenė šiandien ištis vis dar tebėra savotiška „užupio“, o tiksliau „užribio“, respublika mūsų visuomenėje. Nuo šių žmonių dažnai atsiribojama formalumo siena, nenorint pažinti ir pripažinti nei jų pačių, nei jų gyvenimo, neretai tenkinantis epizodiška, nenuoseklia ir neatsakinga pagalba, kuri ne įgalina, bet veikiau suriša rankas ir... žeidžia. „Inclusion Europe“ prezidento Jyrki Pinomaa įsitikinimu, žmonės, nesusidūrę su proto negalia, vertina ją turinčiuosius labai paviršutiniškai, klaidingai manydami, kad jie, vargšeliai, nieko nesugeba, todėl jiems reikia nuolatinės pagalbos.

Taip, žinoma, pagalbos ištis reikia. Kaip ir kiekvienam iš mūsų susiduriant su vienokiomis ar kitokiomis problemomis. Tik klausimas – kokios ir kiek. Geriausiai atsakyti į šį klausimą gali patys neįgalieji.

Todėl svarbi vieta konferencijos dienotvarkėje teko būtent atstovaujančiųjų sau pranešimams. Elisabeta Moldovan iš Rumunijos, Manuelis Lankmairas iš Austrijos, Annemarie Duffy ir

Kathleen McTeigue iš Airijos, Indrė Rapkevičiūtė iš Lietuvos ir daug kitų sėkmingai sau atstovaujančių neįgaliųjų pasakojo apie tai, su kokiais iššūkiais jiems tenka susidurti siekiant kuo savarankiškesnio gyvenimo, kaip sekasi mokytis susidaryti ir reikšti savo nuomonę aktualiais jiems klausimais, kokios konkrečios pagalbos jie tikisi iš tėvų, specialistų, bendruomenės, kad galėtų tenkinti savo poreikius, atskleisti ir įtvirtinti gebėjimus, oriai gyventi pritaikytoje ir draugiškoje aplinkoje.

Sėkmingas naujųjų technologijų panaudojimas suteikė konferencijos dalyviams galimybę išgirsti netgi Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komiteto nario ir sau atstovaujančio asmens Roberto Martino pasakojimą apie žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, teises tokioje tolimoje šalyje kaip Naujoji Zelandija.

Kad konferencijoje dalyvaujantys žmonės, turintys intelekto sutrikimų, galėtų sėkmingai sekti pranešimų eigą, jiems buvo išdalytos vadinamosios prieinamumo kortelės. Naudodamiesi šiomis kortelėmis jie galėjo įspėti pranešėjus, kad šie kalba per greitai arba sunkiai suprantamai.

Pakėlus raudoną kortelę, pranešėjas liaudavosi kalbėti. Pakėlus žalią, pranešėjas vėl pradėdavo kalbėti.

Pakelta geltona kortelė reiškė, kad pranešėjas turėtų kalbėti lėčiau. Konferencijos plenarinių sesijų komanda ir moderatoriai stebėjo, kad būtų laikomasi informacijos prieinamumo taisyklių.

Taip pat konferencijos dalyviai buvo įspėti, kad renginio metu bus fotografuojama ir filmuojama. Nepageidaujantieji būti fotografuojami registracijos į konferenciją vietoje galėjo paprašyti specialaus ženkliuko ir segėjo jį viso renginio metu.

Metas atsisakyti pasenusių modelių ir parodyti politinę valią

Kad pagrindinių neįgaliųjų žmogaus teisių būtų paisoma lygiai taip pat kaip ir visų kitų, reikia ne tik plačiosios visuomenės noro ir gebėjimo suprasti žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, poreikius, bet ir politikų valios užtikrinti priimtų tarptautinių ir nacionalinių įstatyminių aktų vykdymą. Apie tai savo pranešimuose atvirai ir konstruktyviai kalbėjo Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komiteto vicepirmininkas Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų specialusis pranešėjas teisės į sveikatą klausimais, vienas iš „Vilties“ bendrijos įkūrėjų Dainius Pūras ir Lietuvos neįgaliųjų forumo prezidentė, Europos neįgaliųjų forumo tarybos narė Dovilė Juodkaitė. Šie pranešėjai lygino žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, teisių padėtį pasaulyje ir Lietuvoje, atkreipė dėmesį į gerąją pasaulio patirtį, įspėjo apie būsimums iššūkius, akcentavo būtinybę siekti spartesnio Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatų įsigalėjimo kasdieniame gyvenime. Metas atsisakyti gailėsčiu paremtos pagalbos modelio ir neįgaliųjų gebėjimo suprasti savo padėtį ir veikti savo labai nuvertinimo, pereiti prie gerokai veiksmingesnio modelio, kai valstybė įsipareigoja, atsižvelgdama į konkretų žmogaus negalios lygį, suteikti jam teisę gyventi nepriklausomai, būti bendruomenės nariu, naudotis žmogaus teisėmis, jaustis lygiu ir neišnaudojamu, laisva valia priimti jam svarbius sprendimus.

Vilniaus universiteto socialinio darbo dėstytoja Eglė Šumskienė kalbėjo apie žmonių su negalia įtrauktį atsisakant tradicinio požiūrio ir pasitelkiant inovatyvius sprendimus. Anot jos, epizodinį kalėdinį gerumą ir perdėtą, galimybes ribojančią globą reikėtų keisti kryptingu atstovavimu ir advokacija, socialinėmis akcijomis ir paslaugomis bendruomenėje. Pagrindinė

atsakomybę šiuo atveju turėtų prisiimti nevyriausybinės organizacijos, pasitelkusios socialinius darbuotojus, atvejo vadybininkus, užimtumo ir įdarbinimo specialistus, teisių gynėjus, viešųjų ryšių specialistus ir pan. Pranešėjos manymu, neįgaliųjų gyvenimo kokybės gerinimui labai pasitarnautų naujosios technologijos, atveriančios dideles galimybes geresniam suvokimui, mobilėsiam judėjimui, komunikabilumo stiprinimui.

Lietuvos Respublikos Seimo narys Justas Džiugelis pristatė konferencijos dalyviams įstatymų reformas, kuriomis siekiama panaikinti žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, teisės balsuoti suvaržymus.

Atviras bendravimas viešosiose Vilniaus erdvėse

Siekdami būti atviri aplinkiniams ir atkreipti jų dėmesį į žmones, turinčius intelekto sutrikimų, paskatinti susimąstyti apie šiems žmonėms tenkančią vietą mūsų visuomenėje, įvertinti jų norą ir gebėjimą bendrauti, rengėjai nusprendė porą konferencijos sesijų iš tradicinės salių aplinkos perkelti į vilniečių pamėgtas ir gausiai lankomas vietas: atgimusią modernią Lukiškių aikštę ir savitą Užupio respubliką. Šių sesijų metu diskutuota apie žmonių su negalia siekį gyventi savarankiškai, jiems tenkančius iššūkius ir atsiveriančias galimybes, atskirties mažinimą ir įtraukties skatinimą.

Simboliška, kad atviros sesijos metu Lukiškių aikštėje praeiviai galėjo susipažinti su nauja „Vilties“ bendrijos socialine iniciatyva – „Kavos galia“. Pasirodo, žmonės, turintys intelekto sutrikimų, kuo puikiau gamina gardžią, kvapnią kavą įvairiuose miesto renginiuose bei šventėse ir kviečia visus ja vaišintis. Profesionalus kavos aparatas įrengtas automobilyje. Tai ne tik kavos gaminimas, bet ir bendrystės galia, galimybė pažinti žmones, turinčius intelekto sutrikimų, ir įsitikinti jų gebėjimais ir geranoriškumu betarpiškai bendraujant su jais. Ši patraukli veikla, viena vertus, stiprina žmonių su negalia priešdarbinius įgūdžius, antra vertus, suteikia pasitikėjimo savimi, skatina atvirumą aplinkiniam pasauliui.

„Mes, „Inclusion Europe“ nariai, tikime savo idėjomis, bet mums reikia įtikinti jomis ir kitus, – neabejoja „Inclusion Europe“ prezidentas J. Pinomaa. – Puikus dalykas šiuo atveju inkluzinis ugdymas, kai mokiniai, kiekvieną dieną matydami negalią turinčius draugus, susigyvena su jais. Kai kalbu apie tai, visada pateikiu nuostabų pavyzdį: viena mama man pasakojo, kad jos dukra lankė mokyklą kartu su negalią turinčiais vaikais. Kai kar-

tą mama dukters paklausė, ar ji pastebėjo, kad jos draugė kitokia, mergaitė atsakė, jog jos oda kitokios spalvos, tamsesnė. Vaikams, kurie auga kartu, negalia neatrodo koks nors išskirtinis dalykas. Kai tokie vaikai užaugs, pamažu keisis ir visuomenė.“

Paklaustas apie tai, iš kur tėvams, auginantiems vaikus, turinčius intelekto sutrikimų, mūsų šalyje, semtis stiprybės ir įkvėpimo, svečias atsakė paprastai: „Patarsiu jiems: eikite pas kitus tokius pat tėvus. Kalbėkitės su jais. Niekas jūsų geriau ne-supras nei kiti tėvai, turintys neįgalų vaiką. Tokiu atveju abipusė parama daro stebuklus, todėl tapkite asociacijų, organizacijų nariais, klausykitės kitų žmonių, sužinokite apie jų patirtis.“

Svarbus tikslas – būti matomiems

„Rytmus“ organizacijos direktorė Pavla Baxova iš Čekijos, „Change“ organizacijos narė Philipa Bragman ir Catherine Carter iš Jungtinės Karalystės, „Inclusion KVTL“ organizacijos narė Jonna Suhonen, Riikka Manninen, Sirpa Mäkinen ir Wilma Karikko iš Suomijos, Kretingos užimtumo centro direktorė Birutė Viskontienė iš Lietuvos ir daugelis kitų pranešėjų dalijosi labai svarbia praktine savo organizacijų patirtimi veikiant žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, ir jų šeimų labui. Šiuo atveju labai svarbi socialinė įtrauktis, kuriai negailima nei laiko, nei pastangų. Būtent ji padeda neužsisklęsti savyje, ieškoti ir atrasti naudingos veiklos, suprasti savo teises ir pareigas, priimti sąmoningus sprendimus ir savarankiškai gyventi pagal savo galimybes gaunant reikiamą pagalbą.

„Inclusion Europe“ prezidentas J. Pinomaa, džiaugdamasis konstruktyvia ir geranoriška Vilniaus konferencijos dvasia, patarė Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms, atstovaujantioms žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, interesams, aktyviai siekti įstatymiškai įtvirtinti reikalingų paslaugų teikimą, spausti savivaldybes, kad jos atrastų pinigų šioms paslaugoms. Jei bus įstatymai, jos privalės teikti paslaugas, net jei joms ir stigs tam pinigų. Kita vertus, J. Pinomaa nuomone, svarbu kelti neįgalius vaikus turinčių tėvų sąmoningumą, nes jie patys dažnai nežino savo teisių ir jiems priklausančių paslaugų. Taip pat didinti visos visuomenės sąmoningumą, nuolat priminti jai, kad yra daug žmonių, turinčių negalią. Reikia šiems žmonėms visur eiti, visur aktyviai dalyvauti – būti matomiems.

JAUSTI!!!

GALI VISI!!!

Aptikusi informaciją apie „Vilties“ bendrijos organizuojamą tarptautinę konferenciją Vilniuje, pradėjau įtemptai svarstyti: Ar dalyvauti? Ar vykti su sūnumi Adomu? Kaip bus verčiami pranešimai? Ar Adomas atlaikys tempą visas tris konferencijos dienas? Viena likimo draugė paskatino ryžtis. Esu jai išties dėkinga.

Ir štai mudu su sūnumi Vilniuje. Jaudulys ima viršų... Adomo akys didelės nuo įspūdžių ir naujos aplinkos... Kiek drąsiau tampa, kai prie mūsų prisijungia „Pakruojo Vilties“ socialinė darbuotoja Justina Juškaitė.

Pirmoji plenarinė sesija prasideda. Joje kalbama apie kompleksinių bendruomeninių paslaugų svarbą, Jungtinių tautų neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas ir šalių narių įsipareigojimą įveikti žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, diskriminaciją. Širdis džiaugiasi klausantis Elisabetos Moldovan iš Rumunijos, kuri atstovauja sau, drąsiai reiškia savo nuomonę, pasakoja savo gyvenimo istoriją ir dalyvauja diskusijoje. Pirmasis pusdienis ištirpsta bematant.

Tada iš programos išsirenkame pranešimą apie žmonių, turinčių didelių specialiųjų poreikių, įtrauktį į bendruomenę. Sau atstovaujantis Manuelis Lanckmairas iš Austrijos į Lietuvą atvyko su

dviem asmeninėmis asistentėmis, bet pranešimą skaito pats. Asistentė tik verčia. Vyksta aktyvi diskusija su klausytojais. Kuo aš labiausiai žaviuosi visa tai stebėdama? O gi pagarba žmogui! Manuelis kalba lėtai, jaudinasi, gestikuliuoja, tačiau jam talkinantis nevyriausybines organizacijos vadovė tolerantiškai išklauso, vis pasitiksina atsakymus ir nusiraminęs Manuelis apdovanoja klausytojus šypsena. Jis neabejoja savo orumu ir teisėmis.

Mus su Justina ypač domina asmenų, turinčių intelekto sutrikimų, savarankiško gyvenimo galimybės, todėl renkamės pranešimą apie Čekijos patirtį šioje srityje. Nevyriausybines organizacijos „Rytmus“ vadovė Pavla Baxova, tai pat auginanti neįgalų vaiką, pabrėžia, kad šių vaikų ateitimi pirmiausia turi rūpintis patys tėvai (kol dar turi jėgų). Jos vadovaujama NVO dirba su dviem tikslinėmis grupėmis: sutrikusio intelekto asmeni-

mis, kurie 20–30 metų gyveno didelėse uždaroje institucijose, ir asmenimis, kurių tėvai nenori, kad jų vaikus ištiktų panašūs likimas. Todėl iš aštuonių specialistų sudaryta komanda koordinuoja pastarųjų galimybes gyventi savarankiškai! Šios komandos tikslas – surasti neįgaliajam asmeninį asistentą, kurio pomėgiai būtų panašūs į jo, įgalinti ne tik priimti kitų nuomonę, bet ir išsakyti savąją, kad parama ateitų ir iš artimos aplinkos.

Klausausi pranešimo ir suprantu, kiek dar daug turiu padaryti aš pati, kaip motina. Mano Adomui greitai aštuoniolika! Visus tuos metus rūpinasi savo vaiko fizine raida, sveikata, kalba, ugdytu, o kaipgi jo savasis aš? Nesakau, kad mes, tėvai, nepaisėme jo norų, bet tvirtai reikšti savo nuomonės vis dėlto taip ir neišmokėme. Tiesiog dažniau įkalbinėdami primesdavome savąją... Kai susimąstau apie tai klausydamasi lektorės iš

Čekijos, pasijuntu nejuokiai. O jeigu man pačiai tektų nuolat tenkintis primestais sprendimais?.. Kad ir kokios būtų žmogaus mąstymo galios, jis turi savo supratimą, norus, jausmus...

Kai lektorė pakviečia darbui grupėmis, į veiklą įtraukiami visi be išimties. Susikaupimą, įveikus užduotis, keičia šypsena ir juokas, nes jos pareikalavo kūrybiškumo.

Antrąją dieną mums su Adomu jau drąsiau. Išklausiui plenarinę sesiją, pasidarau šias išvadas:

- asmenų, turinčių intelekto sutrikimų, veiksnio nustatymui nepasiruošta;
- neveiksnumo vertinimas dažniausiai grindžiamas vien tik medicininėmis išvadomis. Nerengiami mokymai, skirti požiūrio į žmones, turinčius intelekto sutrikimų, keitimui;
- šie žmonės diskriminuojami visose gyvenimo srityse;
- tinkamas požiūris net svarbesnis už finansus! Su tinkamu požiūriu ir santykinai nedideliais finansais galima nuveikti labai daug.
- visuomenės gerovė daug svarbesnis veiksnys nei bendrojo vidaus produkto augimas.

Dvi paskutines išvadas galiu pagrįsti gyvenimišku pavyzdžiu iš savo patirties – bendravimu su mokyklos, kurioje mokosi Adomas, Direktoriumi. Žmogumi, kuris gerbia kitą, geba išgirsti proble-

mą ir imasi priemonių jai spręsti, ieškodamas ne priežasčių nieko neveikti, bet išeities. Už jautrų požiūrį, paprastumą ir didelę širdį esu jam labai dėkinga.

Vykstame į atvirą sesiją Lukiškių aikštėje. Ten mūsų laukia... „Kavos galima“. Pasivaišinę su meile mūsų neįgalių jaunuolių paruošta kava, vėl klausomės pranešimų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos specialistė netikėtai taikliai pavadina socialinės globos įstaigas „piliomis dykumose“. Jai antrina ir sau atstovaujanti Senada iš Kroatijos. Jos teigimu, per 10 savarankiško gyvenimo metų ji išmoko daug daugiau nei per antra tiek laiko, kurį praleido socialinės globos namuose.

Paskui gauname užduotį pakviesti praeivius pasivaišinti kava ir pristatyti jiems atviros sesijos temą. Čia tai bent iššūkis! Džiugu, kad keli sesijos dalyviai puikiai su juo susidoroja. Bet įsitikinu, kad mūsų visuomenės požiūris labai priklauso nuo žmogaus amžiaus (jaunimas atviresnis, labiau linkęs prisidėti prie iniciatyvos) ir nuo to, ar jo aplinkoje esama neįgaliųjų (jei taip, iniciatyva palaikoma mieliau).

Antrąją konferencijos dieną užbaigiame darbo grupėje – turime progos sužinoti apie paramą savarankiškam neįgaliųjų gyvenimui Suomijoje. Įdomu, kad šioje šalyje NVO finansavimui valstybė skiria tam tikrą procentą pajamų, gaunamų iš lošimų. O pagrindiniai paramos šeimai metodai tokie patys, kaip ir pas mus:

- atrasti stipriąsias asmens puses ir galimybes;
- skatinti bendrą kūrybą;
- užmegzti ir palaikyti dialogą.

Man naujiena, kad Suomijoje teikiama internetinė parama šeimoms: rengiami kursai, teikiamos konsultacijos. Yra sudarytas klausimynas šeimoms. Jei kyla neaiškumų, po klausimyno užpildymo su šeima susisiekiama asmeniškai. Skatinama panašaus likimo šeimų draugystė.

Trečiąją dieną klausomės pranešėjos Bertos Gonzalez Antón iš Ispanijos. Jos NVO dirba su žmonėmis, turinčiais didelių specialiųjų poreikių, rūpinasi jų įtrauktimi į bendruomenę. Pranešėja pabrėžia: kuo didesnė intelekto negalia, tuo didesnė ir atskirtis. Tokiu atveju svarbu neabsoliutinti negalios ir kantriai dirbti pokyčių labui, tai yra nuolat stengtis daryti poveikį, padėti, įgalinti... Di-

desnį dėmesį skiriant ne klausimui ką, o kaip daryti!!! O tai jau lemia požiūris...

Klausomės pranešėjos Valentinės Malou iš Belgijos. Gera girdėti, jog vyksta bendradarbiavimas tarp dviejų valstybių – Belgijos ir Prancūzijos – siekiant iškilus poreikiui teikti paslaugas neįgaliesiems nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos.

Po plenarinės sesijos laukia tikras atradimas – Panevėžio jaunuolių dienos centro lankytojų pranešimai. Vienas iš jų sukelia manyje tikrą emocijų audrą. Daugvydas turi Dauno sindromą, kalba neaiškiai, tad jo žodžius papildė vaizdai ekrane, padėjėjo žodžiai ir paties Daugvydo gestai. Ploju jam net atsistojusi, vos tramdydama ašaras, nes tai tikrų tikriausias asmens įgalinimo pavyzdys.

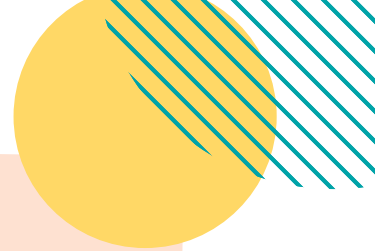
Mano Adomas mažai kalba, sunkiai dėlioja net paprastus sakinius. Kai klausinėju apie konferencijoje patirtus įspūdžius, sako, kad jam patiko. O štai įvardyti, kas patiko, jam sekasi sunkiau. Čia jau aš įkišu savo trigrašį ir sufleruojau – nauja aplinka. Mudu pirmą kartą klausėmės pranešimų su vertimu. Adomas labai džiaugėsi, kad gali gerti kavą iš automato ir pinigėlių nereikia mokėti!!! Gyrė braškes, kuriomis vaišino Edita Mildažytė, sakė – skanios uogytės. Mudu susiradome naujų draugų – Igną ir jo mamą Ireną iš Akmenės.

Kai atėjo laikas atsisveikinti, „Vilties“ bendrijos pirmininkė Dana Migaliova suširdino tardama atsisveikinimo ir padėkos žodį. Supratau ją iki sielos gelmių. Juk jos komanda atliko sunkų parengiamąjį darbą. Ačiū visiems jos nariams! Mūsų įspūdžiai išties pranoko lūkesčius!

Gaila, kad Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija Lietuvoje tėra rekomendacinio pobūdžio dokumentas savi-valdybėms, kad stinga jos vykdymo kontrolės, kad paslaugų teikimo kokybę riboja netinkamas požiūris, registracijos vieta ir pan. Bet iš konferencijos sugrįžau nusiteikusi daryti dar daugiau, kad mano aplinkoje kiekvienas žmogus būtų gerbiamas ir mylimas. Juk galima negirdėti, nematyti, nevaikščioti, kažko nesu-prasti, bet JAUSTI!!! gali visi.

Todėl labai tikslingai sieksiu, kad **KIEKVIENAS JAUSTŪSI GERAI!**

EDITA STASIUKAITIENĖ
nuostabaus jaunuolio Adomo mama
iš Pakruojos

AŠ NEGALIU. BET AŠ GALIU!

Kiek žmogus, turintis intelekto sutrikimą, negalintis skaityti ar aiškiai tarti žodžių, vertas išklauso? Ar jis turi ką pasakyti? Ar verta įsiklausyti ir išgirsti, kas jam svarbu? Pagaliau ar išties yra dalykų, kurie jam svarbūs kasdieniame gyvenime?

Panevėžio jaunuolių dienos centro kolektyvas gali vienareikšmiškai atsakyti į šiuos klausimus – kiekvienas žmogus yra vertas išklauso, kiekvienas turi ką pasakyti ir visada verta jį išgirsti! O metodų ir priemonių, padedančių visuomenei suprasti, ką žmogus, turintis intelekto sutrikimą, nori pasakyti, esama pačių įvairiausių. Net jei jis kalba nelabai aiškiai. Netgi jei išvis nemoka kalbėti.

Tai dar sykį įrodė tarptautinė konferencija „Europe in Action“, subūrusi Lietuvos sostinėje dalyvius iš 30 pasaulio šalių. Net trys mūsų centro lankytojai – Paulius, Solveiga ir Daugvydas – skaitė šioje konferencijoje pranešimus ir džiaugėsi toli gražu ne kasdien pasitaikančia

proga papasakoti apie savo išgyvenimus tokiai plačiai ir įvairiapusiškai auditorijai.

Solveiga kartu su įstaigos darbuotoja gvildeno AŠ ir TU santykį darbe. Mergina puikiai skaito ir dėsto savo mintis. Todėl naudojome diskusijos metodą, kad jos siunčiamą žinią suprastų kiekvienas. Pagrindinė pranešimo mintis – kiekvienoje įstaigoje viskas prasideda nuo mažių žingsnelių. Pavyzdžiui, kai į savo vadovą kreipiamės vardu, prisidedame prie jaukios ir pasitikėjimu grįstos aplinkos kūrimo.

Paulius pristatė konferencijos dalyviams savo iniciatyvą – projektą „Solidarumo kava“. Įgyvendindamas šį Europos Sąjungos programos „Solidarumo Kor-

pusas“ finansuojamą projektą jis stengėsi nugalėti vis dar mūsų visuomenėje gajų žmonių, turinčių intelekto sutrikimų, stigmatizavimą ir nepalankų požiūrį į juos. Ir darė tai labai paprastu būdu, kviesdamas žmones užsukti į „Solidarumo“ kavinę išgerti puodelio kavos ir tiesiog pasišnekučiuoti.

Tačiau didžiausio atgarsio konferencijoje susilaukė Daugvydo pranešimas. Dėl negalios vaikinai negali skaityti, jam sunkiai sekasi kalbėti ilgais sakiniais. Tačiau jis labai smalsus ir turi savo nuomonę apie daugelį dalykų. Todėl organizatoriai būtent jam pasiūlė pristatyti itin aktualią temą.

Kaip parengti pranešimą, jei nemoki skaityti? Mes supratome, kad tai ne kliūtis, tiesiog reikia parinkti tinkamą metodą. Tad daug kalbėjome su Daugvydu ir stebėjome jo elgesį įvairioje aplinkoje. Mūsų centre labai daug kasdienės informacijos pateikiama lengvai suprantama ir alternatyvia kalba. Todėl įstaigoje jis jaučiasi itin žuvis vandenyje. Net ir naują informaciją priima teigiamai ir pozityviai reaguoja į pokyčius. Bet štai aplinkoje, kurioje informacija jam nepritaikyta, vaikinai elgėsi pasikeičia. Jis tampa uždaresniu, vangesniu. Šiuo metu tai vienas didžiausių jam tenkančių iššūkių.

Pranešimą kartu su Daugvydu ruošėme kelias savaites, kad jis kuo tiksliau perteiktų vaikinai mintis, išgyvenimus ir lūkesčius. Vizualizacijai panaudojome jo nuotraukas ir kito žmogaus balsą. Kitaip tariant, įgarsinome tai, ko jam neišeina pasakyti išties prieš auditoriją. Siūlome ir jums pasinaudoti mūsų eksperimentu kasdieniame darbe. Galbūt jis praskaidrins rutiną ir pasitarnaus jūsų ugdytinių tobulėjimui.

Kol buvo rodomos nuotraukos ir skambėjo tekstas, pats Daugvydas stovėjo šalia ir lydėjo jį gestais.

Sveiki, mano vardas Daugvydas.

Kai manęs paprašė skaityti pranešimą, aš išsigandau.

Aš dar niekada savo gyvenime neskaiciau pranešimo.

Bet ar tikrai negaliu to daryti?

Juk aš žinau, ką noriu pasakyti.

Todėl pabandyčiau, o Jūs spręskite, ar aš vertas tribūnos.

Ar aš blogesnis už vyrus, kuriuos dažnai matau ir girdžiu skaitančius pranešimus?

(Aut. pastaba. Konferencijos dalyviai atsakė: „Ne, ne, ne blogesnis!“.) Ačiū, man labai malonu.

Aš kasdien susiduriu su kliūtimis ir iššūkiams.

Esu priverstas skaityti sudėtingus tekstus.

Pavyzdžiui, man perskaityti šį tekstą:

Susitinkame trečiądienį, 13:00 val., miesto centre, prie paminklo Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Aleksandrui

toliau kaip Tau perskaityti šį:

बैठक वेळ बुधवारी, दुपारी. लिथुआनियाच्या ग्रँड ड्युक अलेक्झांडरच्या स्मारकाजवळच्या शहराच्या मध्यभागी
(Marathi kalba (मराठी) - tai Indonezijos kalba, kuria kalbama Vakarų Indijoje)

Bet jei tekstą man ir Tau pateiktų taip, mes abu jį suprastume.

Ar ne laikas pradėti kalbėti ne tik apie fizinį, bet ir apie informacinį aplinkos pritaikymą?

Jei turite klausimų, prašyčiau jus pateikti el. paštu dienos_centras@hotmail.com

Susitinkame

trečiądienį

13:00 val.

miesto centre

prie paminklo Aleksandrui

EGLĖ GUDŽINSKIENĖ

Panevėžio jaunuolių dienos centro informacinių technologijų, sporto ir sveikatingumo veiklų koordinatorė

„VILTIES AKIMIRKA“ – VIENINTELĖ NVO, GAVUSI EUROPINĖS KOKYBĖS SERTIFIKATĄ!

Šių metų gegužę viešosios įstaigos „Vilties Akimirka“ atstovams Socialinės apsaugos ir darbo ministras oficialiai įteikė sertifikatą, patvirtinantį, kad šios organizacijos teikiamos paslaugos atitinka visus „EQUASS Assurance“ kriterijus. Kaip pabrėžė ministras, VšĮ „Vilties Akimirka“ – vienintelė nevyriausybinė organizacija iš 19 socialines paslaugas teikiančių įstaigų, šiais metais gavusi tokį aukštą įvertinimą.

„Sulaukėme pripažinimo ir įrodymo, kad mūsų teikiamos socialinės paslaugos atitinka „EQUASS Assurance Certification“ lygį. Ateityje planuojame toliau tobulėti ir gerinti socialinių paslaugų kokybę, kad įkūnytume mūsų įstaigos viziją – „Net ir sunkiausia negalia ne kliūtis būti laimingam“, – sako VšĮ „Vilties Akimirka“ direktorė Jūratė Matulaitienė.

Sertifikatą gavome 2017 metais pradėję vykdyti projektą „Socialinių paslaugų kokybės gerinimas, taikant EQUASS kokybės sistemą“. Šio projekto tikslas – tobulinti Lietuvos socialines paslaugas, taikant Savanoriškos Europos socialinių paslaugų kokybės sistemos (angl. *Voluntary European Quality Framework for Social Services*) reikalavimus.

J. Matulaitienės teigimu, dalyvaudama šiame projekte, įstaiga galėjo įvertinti, kiek teikiamos paslaugos atitinka Euro-

pos socialinių paslaugų kokybės standartus, ir tikslingai planuoti visus procesus, atsižvelgdama į itin svarbų – žmogiškąjį – veiksnį.

„Mums teko suburti EQUASS diegimo įstaigoje komandą, kurią sudarė lankytojai su tėvais ir personalas. Parengėme diegimo planą, kuriam įgyvendinti prireikė visų darbuotojų pastangų. Ištisus metus dalyvavome įvairiuose mokymuose, susijusiuose su EQUASS kokybės diegimu“, – pasakoja „Vilties Akimirka“ vadovė. Bene didžiausiu iššūkiu, J. Matulaitienė teigimu, tapo pastangos įtikinti darbuotojus, kad „EQUASS“ kokybės sistema turi pridėtinę vertę ir teikia naudą kasdieniame darbe.

Nuolatinis ieškojimų ir tobulėjimo procesas netrukus davė vaisių: organizuota daug vidinių mokymų įstaigoje, lankytojai, jų tėvai ir personalas įsitraukė į įstaigos paslaugų planavimą, teikimą ir kūrimą. Metų pabaigoje vyko bandomasis vidaus auditas, kurio metu gautos rekomendacijos tolesniam tobulėjimui.

Pasak „Vilties Akimirka“ atstovų, gavusi sertifikatą organizacija ir toliau aktyviai bendradarbiaus su kitomis socialinėmis įstaigomis. „Esant reikalui mielai padėsime kolegoms, pasidalytume savo patirtimi“, – tvirtina J. Matulaitienė.

Sertifikatas galios trejus metus. Siekiant išlaikyti pripažinimą, po 12 ir 24 mėnesių bus teikiamos pažangos ataskaitos.

ANDRIUS ŠLEIVYS
„Vilties akimirkos“ projektų vadovas

EQUASS – Europos socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistema – atsirado Europos reabilitacijos platformos iniciatyva. Taikant šią sistemą siekiama socialinių paslaugų sektoriaus plėtros, skatinant paslaugų teikėjus gerinti kokybę, nuolat mokytis ir tobulėti, kad paslaugų vartotojams visoje Europoje būtų garantuotos kokybiškos paslaugos.

EQUASS siūlo socialinių paslaugų kokybės pripažinimo ir sertifikavimo programas. Socialines paslaugas teikiančios organizacijos turi galimybę įsitraukti į išorinį savo teikiamų paslaugų vertinimą Europos lygmeniu. O tai padeda įrodyti, kad teikiamos paslaugos iš tiesų kokybiškos.

2018 m. EQUASS sistema apima 10 kokybės principų, kurie suformuluoti konsultuojantis su socialinio sektoriaus suinteresuotosiomis šalimis ir grindžiami Europos socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistema (Socialinės apsaugos komitetas, 2010 m.). EQUASS sistema pritaikyta socialiniam sektoriui ir siūlo visapusišką požiūrį, grindžiamą specifiniais kokybės kriterijais, veiklos efektyvumo rodikliais, aiškiu vertinimu ir audito procedūromis.

VšĮ „Vilties akimirka“ – pelno nesiekianti organizacija, kurios pagrindinis tikslas – skatinti proto negalios žmonių integracijos į visuomenę procesą, išsiaiškinti klientų poreikius ir tenkinti jų lūkesčius, užtikrinant kokybiškų paslaugų teikimą. Socialinis darbas sudaro įstaigos veiklos pagrindą. Vykdomos šios programos: dienos socialinės globos, šeimos paramos centro (įgyvendinant socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektą) ir specialiojo transporto neįgaliesiems organizavimo. Įstaiga įsteigta 1999 m. gegužės 27 d.

„EQUASS Assurance“ kokybės kriterijai

VšĮ „Vilties Akimirka“ veikloje

1. LYDERYSTĖ

Mūsų įstaigoje yra du svarbiausi asmenys, du lyderiai: dienos užimtumo centro lankytojų tarybos pirmininkas Franekas ir įstaigos direktorė Jūratė.

Vienas iš jų turi būti „didesnis“ lyderis, kaip manote, kuris iš jų yra didesnis lyderis? Pabūsime diplomatai ir pasakysime, kad geri abu, bet mums puikiai atstovauja Franekas.

2. PERSONALAS

Personalas – žmogiškasis įstaigos kapitalas, nuo kurio priklauso gera įstaigos atmosfera. Kaip jaučiamės mes patys, taip jaučiausi ir mūsų įstaigos lankytojai. Tik, deja, personalo neturime tiek, kiek norėtume.

Grazias besišypsančias merginas – įstaigos darbuotojas – mums yra kaip mamos, kaip draugės, kaip mokytojos, kaip sesės. O kaip žinote, „šeimoje“ būna visko: ir pasipykstam, ir pasibaram, ir susitaikom.

3. TEISĖS

Teisės – labai svarbus dalykas, o mes jų turime tikrai nemažai. Visos jos išdėstytos mūsų teisių chartijoje. Įstaigos veikloje stengiamės užtikrinti vieną iš svarbiausių ir pagrindinių teisių – galimybę rinktis.

Jeigu turėtume absoliučią galimybę rinktis, turbūt kasdien rinktumėmės... išvykas.

4. ETIKA

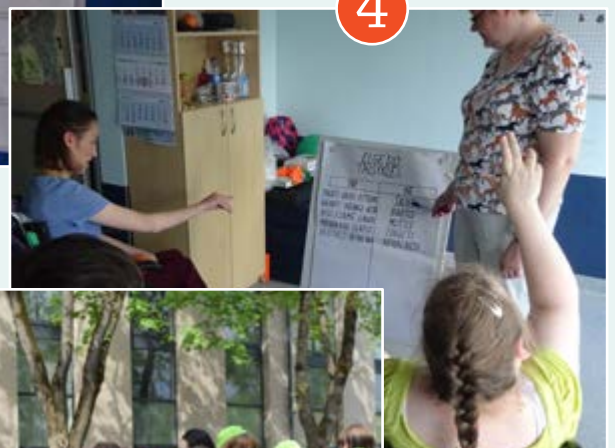
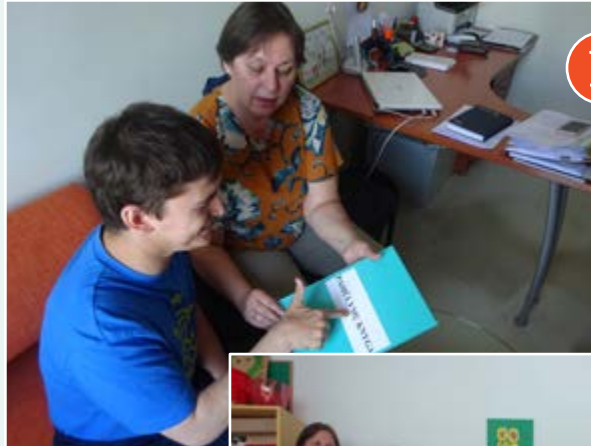
Turbūt visi mes žinome, kas yra gerai, kas blogai, ką galima, o ko negalima daryti, koks elgesys tinkamas, o koks – ne visai. Tiesa, kartais šios tiesos pasimiršta, todėl kas ketvirtį visi susirenkame apie tai pasikalbėti.

Gražiosios mūsų įstaigos darbuotojos padeda mums nuolat prisiminti elgesio taisykles, kurios galioja mums visiems.

5. PARTNERYSTĖ

Turime tikrai daug draugų, bendradarbiaujame su mokyklomis, universitetais, įvairiais centrais.

Pagrindinė mūsų partnerė – „Vilties“ bendrija. Ji mums visiems kaip mama, o mamų mamos vardas – Danutė.

6. DALYVAVIMAS

Dalyvavimas – turbūt pats smagiausias principas mūsų jaunuoliams. Dalyvaujame visur, kur tik galime, kur mūsų labai (o kartais ir nelabai) laukia. Nuolat tariamės, išklausome vienas kitą, labai vertiname lankytojų išsakytas mintis, atsižvelgiame į jų nuomones, gerbiame skirtingą požiūrį.

Susirinkę į posėdį, sprendžiame įvairius kasdienes reikalus, priimame sprendimus, kokiose veiklose dalyvausime, organizuojam šventes, gimtadienius. Norime būti savarankiški, dažnai apsipirkinėjame savarankiškai ir mokome aplinkinius priimti mus tokius, kokie esame. Dalyvaujame mugėse, bandome užsidirbti, ieškome partnerių. Mums (kaip ir visiems) patinka atsipalaiduoti kavinėse.

7. ORIENTACIJA Į ASMENĮ

Kas nežino, kad gaunama paslauga turi būti orientuota į žmogų. Todėl mums labai svarbu, kad mūsų teikiamos paslaugos atitiktų mūsų lankytojų poreikius ir galimybes.

Eimantas dirba labai susikaupęs. Mes visi labai skirtingi: vieniems patinka poezija, kiti mėgsta piešti, dainuoti, dar kiti sportuoti, o dar – bendrauti su darbuotojais ir lankytojais. Taigi darbuotojai turi mus pažinti, žinoti mūsų poreikius ir galimybes.

8. KOMPLEKSIŠKUMAS

Svarbi kompleksškumo dalis – paslaugų tęstinumas, todėl stengiamės užtikrinti, kad pas mus įgyti įgūdžiai išliktų. Siūlydami lankytojams įvairias veiklas visada turime galvoje, kad aplinkos sąlygos turi nuolat formuoti, palaikyti ir plėtoti įgūdžius realioje darbinėje aplinkoje.

Kokių darbų mums tik neprigalvoja darbuotojai. Aišku, mes neturime nieko prieš, mums svarbu būti naudingiems.

9. ORIENTACIJA Į REZULTATUS

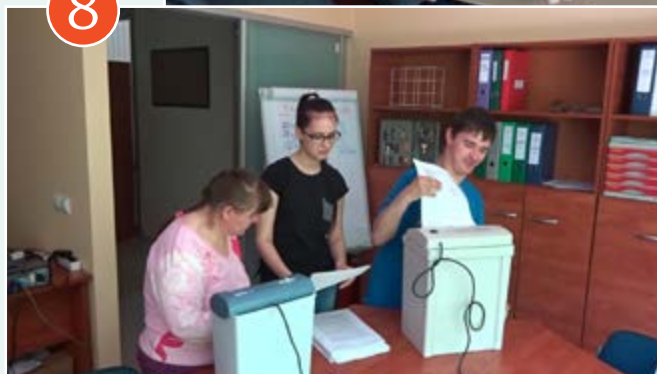
Turbūt sutiksite, kad rezultatai svarbūs kiekviename darbe, o mūsų darbe svarbiausias rezultatas – laimingas žmogus.

Todėl mūsų įstaigos vizija – „Net ir sunkiausia negalia ne kliūtis būti laimingam“.

10. NUOLATINIS TOBULĖJIMAS

Esame pasiryžę nuolat mokytis, tobulėti, gerinti paslaugas, tenkinti esamų ir būsimų lankytojų, taip pat įstaigos darbuotojų poreikius.

Čia viskas aišku ir komentary nereikia: dirbti, veikti, domėtis, mokytis, triūsti, galėti, norėti, stengtis, džiūgauti, kurti, triumfuoti...

PADEKA

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“ nuoširdžiai dėkoja **gerb. D. Saldukui** už konsultacijas, suteiktas „Vilties“ bendrijos įkurtai VšĮ „Informacijos sklaidos ir kaupimo centras“!

KOMPLEKSKINIAI SUTRIKIMAI IR POJŪČIŲ LAVINIMAS

Pirmajame šių metų mūsų žurnalo numeryje pristatėme jums Vilniaus „Vilties“ specialiosios mokyklos-daugiafunkcinio centro, turinčio didžiulę ugdomojo darbo patirtį ir ne mažesnę norą ieškoti vis naujų sunkios kompleksinės negalios vaikų lavinimo būdų, pedagogų parengtas metodines rekomendacijas, skirtas kryptingam šių vaikų ugdymui. Šiandien, kaip žadėjome, tęsiame šią aktualią temą.

3. TAKTILINIAI POJŪČIAI

Jau labai ankstyvame amžiuje vaikai, liesdami daiktus pirštais, pradeda pažinti juos supantį pasaulį, todėl **taktiliniai pojūčiai** ypač svarbūs. Pagrindiniai tikslai šiuo atveju – pasitelkus įvairias skystas ir kietas medžiagas, išmokyti vaikus skirti šiuos priešingus pojūčius: šiltas – šaltas, kietas – minkštas, šiurkštus – švelnus, taip pat pajusti, kaip dirbant su šiomis medžiagomis keičiasi judesių amplitudė ir smulkiosios motorikos galimybės.

3.1. Skirti: šiltas – šaltas, šiurkštus – švelnus, kietas – minkštas

- Stimuliuoti – liesti tai šiurkščia, tai švelnia medžiaga rankas, skruostus keletą sekundžių.
- Stimuliuoti rankas minkšta švelnia medžiaga, lengvai jas liečiant.
- Stimuliuoti veidą ir rankas įvairios faktūros medžiagomis judesiu „pirmyn-atgal“.
- Apčiuopti, tyrinėti pirštais įvairius daiktus.

3.2. Žaidimai su vandeniu

- Stimuliuoti rankas ir veidą tai šiltu, tai šaltu vandeniu.
- Keletą kartų tolydžio įkišti ir ištraukti iš vandens rankas.

- Stumti rankomis dubenyje esantį vandenį „pirmyn-atgal“.
- Žaisti vandenyje su įvairaus dydžio kempinėmis ir kitais vandenį sugeriančiais daiktais. (Daiktų suspaudimas, nusausinimas, vandens tekėjimas nuo tik ką išimto iš vandens daikto.)

3.3. Žaidimas „Surask paslėptą daiktą“

- Surasti daiktą vandenyje.
- Surasti daiktą smėlyje.
- Surasti daiktą tarp birių medžiagų: ryžių, grūdų, makaronų, žirnių, pupelių, pupų, gilių, kankorėžių ir kt. (Slepiami daiktai turi būti ryškūs ir kontrastingi savo forma ir faktūra. Laikei bėgant galima rinktis ir mažiau kontrastingus.)

3.4. Žaidimas „Stebuklingas maišelis“

- Surasti „Stebuklingame maišelyje“ paslėptą žinomą daiktą, kai maišelyje yra du skirtingi daiktai ir vienas iš jų slepiamas vaikui matant.
- Surasti „Stebuklingame maišelyje“ paslėptą daiktą, kai maišelyje du daiktai, vienas iš jų vaikui nematant slepiamas maišelyje ir sakomas jo pavadinimas.

- Surasti „Stebuklingame maišelyje“ paslėptą daiktą, kai maišelyje trys skirtingi daiktai. Daiktas slepiamas vaikui matant, sakomas jo pavadinimas.
- Surasti „Stebuklingame maišelyje“ paslėptą daiktą, kai maišelyje trys skirtingi daiktai. Daiktas slepiamas vaikui nematant, sakomas jo pavadinimas.
- Surasti „Stebuklingame maišelyje“ paslėptą vieną daiktą iš kelių.
- Užrištomis akimis sugrupuoti didelius ir mažus daiktus, liečiant juos pirštais.

3.5. Žaidimai su įvairiomis medžiagomis

- Žaidimai su pirštų dažais. (Atkreipiamas vaikų dėmesys į rankų paviršiaus pasikeitimą, ištepęs jas dažais. Pirštų, delnų antspaudai ant balto popieriaus lapo, veidrodžio, audinio, sniego. Stebėti, kaip keičiasi vandens ir rankų paviršiaus spalva jas plaunant.)
- Žaidimai su drėgnu smėliu. (Smėlio sausainiukai, pyragėliai, smėlio bokštas.)
- Žaidimai su moliu. (Molio minkymas. Molio gabalo dalijimas į mažesnius gabalėlius, neakcentuojant jų dydžio ir formos.)
- Žaidimas su sniegu. (Sniego lietimas rankomis, sniego gniūžtės spalvos pasikeitimas, įpylus dažų).

3.6. Žaidimai su siūlais

- Traukti siūlus pro dėžutėje esančią skylę, kai matosi siūlo galas.
- Ardyti **storų** siūlų mezginį, sukarpytą 20 cm dydžio kvadratais, kai matomas siūlo galas. (Mezginio dydį galima keisti.)
- Ardyti **storų** siūlų vientisą mezginį, kai siūlo galas matomas.
- Ardyti retą lininį audinį, sukarpytą 20 cm dydžio kvadratais. (Audinio dydį galima keisti.)
- **Ardyti retą** vientisą audinį.
- Ardyti **vidutinio** storumo siūlų mezginį.
- Ardyti **plonų** vilnionių siūlų mezginį.
- Sukti, vynioti **storus siūlus** ant kartoninės lentelės. (Lentelėje reikia padaryti įpjovas, kad siūlai nenuslystų.)
- **Varstyti storus siūlus**, kai kartone skylamušiu išmuštos skylutės.
- **Varstyti vidutinio storumo** siūlus, kai skylamušiu išmuštos skylutės. (Galima naudoti vienkartinės lėkštes, jas papuošti siūlais.)
- **Varstyti vidutinio storumo siūlus, sujungiant dvi dalis.** (Galima pasidaryti idėklą, popierines pirštines.)

3.7. Žaidimai su tešla

- Tešla iš miltų. Ją galima minkyti, kočioti, formele išspausti „sausainį“.
- Tešla iš miltų, įmaišius į ją ryžių. Tešlą minkyti, kočioti, formele išspausti „sausainį“.
- Tešla iš miltų, įmaišius į ją žirnių, pupelių. Tešlą minkyti, rankomis suformuoti „sausainį“.
- Tešla iš miltų, jos minkymas, įpylus valgomųjų dažų.

3.8. Žaidimai su sniegu

- Sniego gniūžtės, sniego senis.
- Ištirpinti sniegą šiltame vandenyje. Atkreipti dėmesį į vandens temperatūros pasikeitimą, ištirpus sniegui.
- Ištirpinti ledą šiltame vandenyje. Atkreipti dėmesį į vandens temperatūros pasikeitimą, jam ištirpus.

ANA KRINICKAJA
vyriausioji specialioji pedagogė

VALERIJA LIAUDANSKIENĖ

logopedė, specialioji pedagogė ekspertė, direktorės pavaduotoja ugdymui

ELONA TIJUNONIENĖ

logopedė metodininkė

AUGIENĖ VILŪNIENĖ

specialioji pedagogė ekspertė, direktorė

„Viltis“ bendriją 2019 m. remia

Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto pirmasis policijos komisariatas

Vilniaus „Vilties“ specialioji mokykla-daugiafunkcinis centras

UAB „Penki kontinentai“

UAB „Tiger Shop“

UAB „Tanagra“

UAB „Siulvedė“

UAB „Bijola“

UAB „Amoka“

HAMC VILNIUS

UAB „MDI Transport“

Vilniaus Mykolo Biržiškos ir Šv. Kristofa gimnazijų mokiniai

Sutuoktiniai Yvonne Nordström-Lentz ir Gunnar Nordström

Bronė Paulienė

Ilona Laucius

Geros valios žmonės ir savanoriai

Pirmame viršelyje

Tarptautinės konferencijos „Europe in Action“ dalyviai nusiteikę pozityviai ir dalykiškai

Žurnalą leidžia

Žurnalas „Viltis“ leidžiamas Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos programos lėšomis. Žurnalas „Viltis“ pasirodo 4 kartus per metus. Pradėta leisti 1997 m. rugsėjo mėn.

Numerį rengė

J. Butkuviene, J. Žeimantienė

Adresas

Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius

Tel. (8~5) 261 52 23,

faks. (8~5) 261 08 20

El. paštas janinabut@viltis.lt; viltis@viltis.lt

Interneto puslapis www.viltis.lt

Leidėjas

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“

Spaudai rengė

UAB „Overprintas“. Tiražas 920 egz.

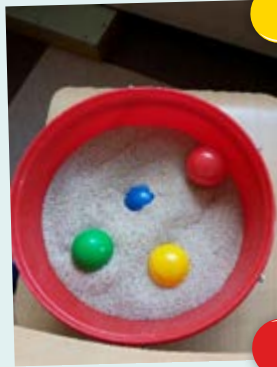
Žurnale spausdinamų straipsnių ir laiškų autoriai išsako savo nuomonę. Rankraščiai, nuotraukos, piešiniai nesaugomi ir negrąžinami.

3. TAKTILINIAI POJŪČIAI

3.1. Skirti: šiltas – šaltas, šiurkštus – švelnus, kietas – minkštas

3.3. Žaidimas „Surask paslėptą daiktą“

3.4. Žaidimas „Stebuklingas maišelis“

3.5. Žaidimai su įvairiomis medžiagomis

3.6. Žaidimai su siūlais

„DVIRATĮ TURI – BŪK SAUGUS KELY“

Panevėžio jaunuolių dienos centras kartu su miesto „Dviračių“ klubu suorganizavo spalvingą ir nuotaikingą renginį „Dviratį turi – būk saugus kely“, vykdydami Lietuvos automobilių kelių direkcijos projektą „Saugus eismas bendruomenėse“. Atėjus vasarai dažnas sėda ant dviračio ir ne visada susimąsto, kas gali nutikti važiuojant be šalmo ar šviesą atspindinčios liemenės. Todėl minėtame renginyje mūsų jaunuoliai daug sužinojo apie saugaus eismo reikalavimus.

Jaunuolių dienos centro bendruomenę aplankė ir pasveikino Panevėžio miesto mero patarėjas Lauras Jagminas ir „Dviračių“ klubo prezidentas bei tarybos narys Rimantas Narūnas. Jis papasakojo mūsų centro lankytojams apie klubo veiklą, dviračių sportą, pasidalijo važiavimo dviračiu paslaptimis. Visi kartu išsiaiškinome, kokių kelių eismo taisyklių privalome laikytis važiuodami gatvėmis ir kokios apsaugos priemonės yra privalomos. Antroje renginio dalyje visi turėjo galimybę atlikti įvairias važiavimo dviračiu užduotis ir pasitikrinti savo gebėjimus.

Tikimės, kad šiuo renginiu prisidėjome prie saugios aplinkos kūrimo bendruomenėje ir dar kartą įsitikinome, kad esame atsakingi ir lygiaverčiai miesto bendruomenės nariai.

JOLITA KAVALIAUSKIENĖ

Panevėžio jaunuolių dienos centro socialinė darbuotoja

„DVIRATĮ TURI – BŪK SAUGUS KELY“

VASARĄ DAUG ŽMONIŲ VAŽINĖJA DVIRAČIAIS.

JIE TURI ŽINOTI, KAD REIKIA VAŽIUOTI SAUGIAI.

TODĖL PANEVĖŽIO JAUNUOLIŲ DIENOS CENTO LANKYTOJAI SURENGĖ SMAGIĄ ŠVENTĘ.

ŠVENTĘ PAVADINO „DVIRATĮ TURI – BŪK SAUGUS KELY“.

ŠVENTĘ PADĖJO SURENGTI PANEVĖŽIO „DVIRAČIŲ“ KLUBAS.

ŠVENTĖS DALYVIUS SVEIKINO VIETOS VALDŽIOS ATSTOVAS.

„DVIRAČIŲ“ KLUBO PREZIDENTAS PRISTATĖ SAVO KLUBĄ.

JIS PAPANAKOJO APIE DVIRAČIŲ SPORTĄ.

JIS ATSKLEIDĖ GERO VAŽIAVIMO DVIRAČIU PASLAPTIS.

JAUNUOLIAI SUŽINOJO, KAIP TINKAMAI VAŽIUOTI DVIRAČIU.

VAŽIUOJANT REIKIA UŽSIDĖTI ŠALMĄ.

TAIP PAT ŠVIESĄ ATSPINDINČIĄ LIEMENĘ.

DAR REIKIA LAIKYTIS KELIŲ EISMO TAIŠYKLIŲ.

RENGINYJE JAUNUOLIAI ATLIKO VAŽIAVIMO DVIRAČIU UŽDUOTIS.

JIE SMAGIAI PASITIKRINO SAVO GEBĖJIMUS.

O DAR PRISIDĖJO PRIE SAUGIOS BENDRUOMENĖS KŪRIMO.

KAIP TIKRI SAVO MIESTO ŠEIMININKAI.